

KIRKKO HELSINGISSÄ
KANNELMÄEN SEURAKUNTA

Kannelmäen kirkko

50 vuotta 1.9.2018

Tekstin lähde: Kannelmäen kirkosta ja kirkon vaiheilta, Pentti Simojoki

Oman kirkon kaipaus

Kaarela oli 1400-luvulla osa Helsingin pitäjää ja sen seurakuntaa, jonka kirkkona oli Helsingin pitäjän kirkko, nykyinen Pyhän Laurin kirkko (vuodelta 1494). 1800-luvulta on mainintoja Kaarelan kylän seurakuntaelämästä muun muassa talvikinkereistä ja kesäsunnuntaisin kodeissa kokoontuvista Raamatunselityksistä. Ensimmäinen Kaarlelasta valittu kirkkoneuvoston jäsen oli vuonna 1870 vuokraaja J. Hiljander. Kokoontumispaikkana tuohon aikaan oli Kaarelan nuorisoseurantalo, ja kirkkomatkat suuntautuivat pitäjän kirkkoon.

Etelä-Kaarela kuului Helsingin pitäjän seurakuntaan aina vuoteen 1953 saakka, jolloin se liitettiin suuressa alueliitoksessa Malmin seurakuntaan. Etelä-Kaarela muodosti vuodesta 1956 lähtien Pakilan kanssa yhdessä seurakuntapiirin ja kirkkona oli Pakilan kirkko. Etelä-Kaarelan ensimmäiseksi omaksi piiripapiksi valittiin Johannes Mäenpää vuonna 1959. Alueella oli pulaa palkatuista työntekijöistä ja Etelä-Kaarelassa syntyi myös kaipaus omasta kirkosta. Erilaisten vaiheiden ja anomusten jälkeen Malmin kirkkoneuvosto asetti vuonna 1960 toimikunnan Etelä-Kaarelan työkeskuksen ja kirkon suunnittelua ja rakentamista varten.

Malmin seurakunnan jaon yhteydessä Etelä-Kaarela liitettiin vuoden 1961 alusta osaksi Huopalahden seurakuntaa. Etelä-Kaarelasta tuli itsenäinen Kannelmäen seurakunta vuoden 1966 alusta ja Veikko Vanha-Perttulasta sen ensimmäinen kirkkoherra.

Jumalanpalveluksia ja muita tilaisuuksia pidettiin vuodesta 1959 lähtien nykyisellä Kaarelan raitin koululla ja Malminkartanon ruokalassa. Kun koulu oli kesäisin suljettu, hankittiin kesäksi 1959 isokokoinen teltta edellä mainittuja tilaisuuksia varten. Teltta pystytettiin Aarne Siitosen rakentamattomalle tontille Kalannintien ja Uurta-jantien risteykseen. Lisäksi Vanhaistentie 4C tornitalon pohjakerroksesta vuokrattiin tila seurakuntakodiksi. Tilan ahtauden vuoksi jumalanpalvelukset siirrettiin vuonna 1960 valmistuneeseen Kannelmäen uuden kansakoulun juhlasaliin, missä niitä pidettiin vuoteen 1968 saakka, jolloin kirkko valmistui.

Kirkon suunnittelu ja toteuttaminen

Työkeskuksen paikaksi oli alun perin tarkoitettu Pajupillintie 28 ja sen vierestä Pajupillintien puoleinen osa Kaarenlantie 86 tonttia. Kirkon paikaksi oli kaavailtu Vanhaistentie 4, jossa sijaitsevat nykyisin tornitalot. Työkeskuksen paikka ei kuitenkaan soveltunut kyseiselle tontille. Helsingin kaupunki, joka omisti Vanhaistenpuistoon rajoittuvan tontin, ja seurakuntayhtymä vaihtoivat tontteja ja kirkko ja työkeskus rakennettiin nykyiselle paikalleen. Työkeskuksen huonetilaohjelma suunniteltiin aluksi laajalle pohjalle, jossa otettiin pohjaksi Kannelmäen, Malminkartanon, Maununnevan ja Hakuninmaan yleiskaava ja asukaskehitys. Työkeskukseen suunniteltiin nuo-

risotilaa, lastentarhaa, runsaasti erilaisia kerhotiloja, ruotsinkielisen Luukkaan seurakunnan tiloja jne. Kirkkohallintokunta kuitenkin edellytti, että huonetilaohjelmaa supistetaan. Huopalahden seurakunnan kirkkovaltuusto hyväksyi supistetun suunnitelman joulukuussa 1961. Jotta tilojen rakentaminen voitaisiin aloittaa mahdollisimman nopeasti, rakennustoimikunta teki oman ehdotuksen kirkon ja seurakuntatalon suunnittelukilpailun osanottajiksi, joista kirkon hallintokunta hyväksyi arkkitehdit Eero Eerikäisen, Erik Kråkströmin & Ahti Korhosen, Martti Jaatisen sekä Heikki ja Mirja Castrénin ja varalle Jukka ja Mirja Similän.

Määräaikaan mennessä 28.5.1962 jätettiin neljä ehdotusta: ”Jo joutui...”, ”Suunta ja tasot”, ”Elysium” ja ”Kaarelan kiila”, joista sitten palkintolautakunta päättää ehdottaa yhtä työtä rakennustyön pohjaksi. Näistä kaksi työtä ”Jo joutui...” ja ”Elysium” nousivat erityisesti esille, viimeksi mainitun eduksi, joka edusti työkeskustyyppistä tulevan suuren seurakunnan ratkaisua.

Suunnittelukilpailusta kului puolitoista vuotta ennen kuin kirkkovaltuusto päätti helmikuussa 1964 asettaa arkkitehti Martti Jaatisen työn rakennustyön pohjaksi. ”Elysium” on kuin avara telttamaja, jolle erikoinen kattorakenne antaa muodon. Rakennusprojektia pitkitti ja kädenvääntöä aiheutti erityisesti juuri kirkkosalin kattorakenne, joka oli tavallisuudesta hyvin poikkeava.

Kirkko vihittiin käyttöön 1.9.1968 ja piispa Aarre Lauha totesi vihkimispuheessaan kirkosta muun muassa näin: ”En pysty sanomaan, mitä kaikkea tähän arkkitehtooniseen perusideaan on alun perin sisältynyt. Mutta sen voin sanoa, että siinä ilmenee voimakkaasti raamatullinen ajatus. Kota ja telta ovat liikkeellä olevan kansan asumuksia. Sen rakentavat paimentolaiset, jotka eivät ole juurtuneet paikoilleen pysyviksi talonmistajiksi. Ja nyt Jumalan sanan mukaan kristityt ovat vaeltava Jumalan kansa.” Myöhemmin Lauha on todennut: ”Kannelmäen kirkko julistaa siis jo arkkitehtoniselta ratkaisultaan seurakuntalaisille ´matkamiesten jumaluusoppia´ ja muistuttaa elämän varsinaisesta päämäärästä.”

Kirkon rakenteet ja kalusteet

Kirkon kattorakenteet antavat kirkolle sen erikoisen telttamaisen muodon. Katto muodostuu neljästä pinnasta, joiden geometrinen muoto on nimeltään hyperbolinen paraboloidi. Seitsemän senttimetrin vahvuisen betonikaton sisäpinnan laudoituksen jälki kertoo arkkitehdin alkuperäisestä suunnitelmasta, jonka mukaan katon piti olla teräskaapeleiden varaan ripustettu kevytrakenteinen puukatto. Neljä esijännitettyä nurkkapilaria ottavat vastaan kirkkosalin katon painon, jota kullekin pilarille tulee 580 tonnia.

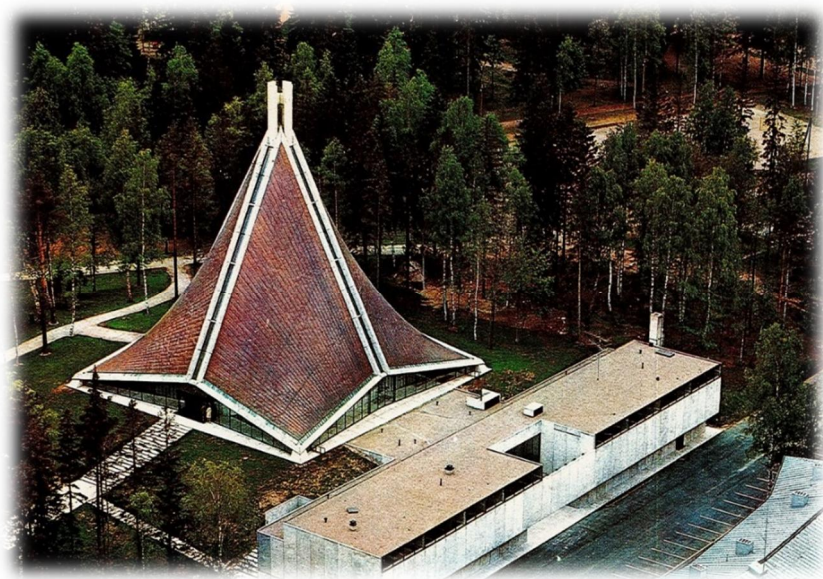
Kirkon tunnusmerkkinä pidetään ristiä. Kannelmäen kirkko kokonaisuudessaan muodostaa ristin lintuperspektiivistä katsottuna. Tämän ristin lisäksi kirkon huipulle pystytetyt neljä betonipalkkia poikkipalkkeineen muodostavat ristin, kun sitä katsotaan neljästä eri ilmansuunnasta. Risti löytyy myös kirkon sisältä, katon ylimmästä

huipusta. Aluksi alttari-ikkunaa peitti riisipaperinen sermi. Vuonna 1969 Helsingin seurakuntien kuvataidetoimikunta järjesti lasimaalauskilpailun. Jätetystä 38 työstä toimikunta esitti turkulaisen taiteilijan Hilka Toivolan työtä ”Chiesa nuova” eli Uusi kirkko lasimaalauksen työn pohjaksi. Taiteilija kertoi lähteneensä liikkeelle väreistä, joilla hän täytti pintaa ja sen ohessa hänelle syntyi ajatus Johanneksen evanke- liumissa olevista Jeesuksen sanoista: ”Minä olen viinipuu ja te olette oksat.” Lasi- maalaukseen, jolle taiteilija antoi lopullisessa muodossa nimen ”Elämänpuu” julkistettiin jumalanpalveluksessa 17.9.1972. Teos on 30 metriä leveä ja korkeimmalta kohdal- taan kolme metriä, ja se koostuu 111 erillisestä ruudusta.

Alttarikalusteet on valmistettu saarnista, ja niiden suunnittelu on ilmavaa. Alttarin muoto tuo havainnollisesti esille sen tarkoituksen palvella ehtoollispöytänä. Kirkko- salissa on 520 istuinpaikkaa, ja sen kalusteet sekä puisen ristin, joka on sijoitettu alttaripöydän vasemmalle puolelle, on suunnitellut arkkitehti Kari Asikainen. Puisen ristin keskukseen on kiinnitetty Börje Rajalinin suunnittelema hopeinen, kullattu risti, jota koristavat viisi punaista kiveä kuvaavat Jeesuksen viittä haavaa. Samoin kirk- kohopeat ovat Rajalinin suunnittelemat. Ristikuvio toistuu myös Vuokko Nurmesnie- men suunnittelemissa kirkkotekstiileissä, alttari- ja saarnatuoliliinoissa sekä pappien liturgisissa vaatteissa.

Kirkossa on Asko Rautionahon suunnittelemat, Kangasalan Urkutehtaan vuonna 1970 (Opus 849) valmistamat 29-äänikertaiset urut, jotka vihittiin käyttöön syys- kuussa 1970. Uruissa on kaunis ja lämmin sointi, joka johtuu osaksi myös kirkon akustiikasta, jolle katto antaa täyteläisen ja paikoin stereofonisen soinnin.

Kirkossa ei ole aitoja kelloja, vaan ääni tulee kirkon katolle sijoitetuista kaiuttimista. Kellosävelmä on professori Taneli Kuusiston säveltämä.

*”Hän on levittävä
telttamajansa heidän
ylitsensä” Ilm. 7:15*

Kannelmäen seurakunta

Kirkko, Vanhaistentie 6.

Virasto, Klaneettitie 6-8 A, 00420 Helsinki.

p. 09 2340 3800, kannelmaki.srk@evl.fi

helsinginseurakunnat.fi/kannelmaki

facebook: kannelmaenseurakunta